

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. Vtrum in missione invisibili, personæ divinæ, ratione gratiæ, fiant specialiter, etiam secundum substantiam suam, præsentes in anima justi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](#)

gratia sanctificanti, & totam ejus sanctitatem A
& perfectionem eminentissimo modo conti-
net.

Objicies secundò : Personæ divinæ habent
27 specialem præsentiam in creatura rationali, in-
dependenter à gratia & charitate : Ergo missio
invisiibilis illarum sit non solum per gratiam &
charitatem, sed etiam per alia dona ab illis sepa-
rabilia. Consequens patet ex suprà dictis, An-
tecedens probatur, Spiritus Sanctus sit speciali
modo præsens animæ, cum per auxilium gratiæ
illam movet ad actum attritionis supernaturalis,
quam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impul-
sum, docet Sacrolatæ Synodus Tridentina
scilicet 4. cap. 4. Item Summo Pontifici, vel Conci-
lio generali, res fidei definitibus, datut specia-
lis quædam Spiritus Sancti assistentia & præsen-
tia, ne in hujusmodi definitionibus errare pos-
sint, ut docetur in Tractatu de fide ; & ramen-
tunc non sit nova gratiæ & charitatis infusio.
Denique per fidem, & per dilectionem Dei na-
turalem, Deus fit præsens animæ, ut cognitum in
cognoscente, & amatum in amante : Sed hanc
solum præsentiam habent personæ divinas in
animæ per missionem invisiibilem, ut docet D. Thomas h[ic] art. 3. Ergo independenter à gratia
& charitate personæ divinæ specialem præsen-
tiam, & existentiam habent in nobis.

28 Respondeo quod licet personæ divinæ, in-
dependenter à gratia & charitate, specialem
quandam præsentiam in creatura rationali ha-
bent possunt, non tamen illam, quæ ad veram &
propriè dictam missionem requiritur. Nam vera
& propriè dicta missio requirit præsentiam
specialem, quæ sit per modum mansionis & in-
habitationis in anima, ut patet ex illo Joan. 14.
*Si quis diligit me, diligit et Pater meo, et ad eum ve-
nient, et mansio apud eum faciemus: hæc autem
præsencia & inhabitatio non sit nisi per gratiam
sanctificantem: per auxilium enim quod Spiritus
Sanctus animam ad actum attritionis movet,
non dum illam inhabitat, sed tantum ad osculum
cordis pulsat, juxta illud Apocal. 3. *Ecclesiœ ad o-
stium, et pulso: unde Tridentinum loco citato lo-
quens de contritione illa impensa, quæ attri-
tio appellatur, dicit illam esse Spiritus San-
cti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis,
sed tantum moventis.* Idem dicendum est de
speciali illa Spiritus Sancti assistentia, quæ datur
Summo Pontifici, aut Conclilio generali, ad res
fidei definitas: per illam enim Spiritus Sanctus
non inhabitat animam, sed tantum intellectum
movet, instruit, ac ditigat, ne in veritate cogni-
tione aberret: unde talis præsencia specialem
missionem non requirit, sed pertinet ad genera-
lem Dei præsentiam, quæ Deus est in rebus per
operationem.*

Cum autem aliquis fidei informis & dilec-
tionis naturalis actus elicit, habet quidem Deum
præsentem in anima, ut cognitum in cognos-
cente, & amatum in amante, sed non cognitione &
amore ex persona amicitia procedentibus, de
quibus solum in præsento loquitur D. Thomas,
dum docet per missionem invisiibilem, Deum
hieri præsentem animæ, ut cognitum in cognos-
cente, & amatum in amante, ut infra patet.
Addo quod, ad veram & propriè dictam mis-
sionem, requiritur quod Deus in anima tanquam
in templo suo inhabet, ut patet ex suprà dictis:
per fidem autem informem, aut dilectionem
naturalem, Deus non habita in anima tanquam

in templo, ut docet Augustinus Epist. 57. obicit
Illi ad templum Dei non perirent, qui cognoscent
Deum, non sicut Deum glorificant.

§. III.

Corollarium notatum dignum.

Ex dictis colliges, triplicem dati in homine
invisibilem divinorum personarum missio.
nem. Prima sit in Baptismo, vel in prima peca-
toris justificatione: tunc enim personæ divine
incipiunt speciali modo præsentes esse in ani-
ma, per gratiam mundata & sanctificata, & in ei-
us in templo suo habitare.

Secunda sit quando homo justificatus do-
vum gratiæ augmentum acquirit, seu cum de
novo proficit in gratia; sive intensive, perfectio
resactus charitatis elicendo; sive extensiva,
dum ad novum aliquid munus ait statum ex-
cellenter assumitur, putat cum in Sacerdotem
vel Episcopum consecratur, vel cum omnibus
reuniat, & religiosus efficitur, ut docet D. Thom-
as h[ic] art. 6. ad 2. tunc enim Deus in illo, tan-
quam in templo suo, modo aliquo specijs illino
incipit habitare, ut eleganter declara D. Ber-
nardus Serm. 6. de Dedicatione, in quo fratres in
alloquens, sic ait: *Domestica nobis celebraz, dia-
ctio domus nostra; magis autem domestica nostra regi-
rum dedicatio: nostra si quidem illa afferat, nostra
benedictio, nostra consecratio fuit, que per manu Sanc-
torum celebrata Pontificum, etiam hodie anniversario
rediu votivis laudibus ad memoriam reveratur.*

Tertia denique missio est illa quæ sit in Beat-
tum in ipso beatitudinis principio, in quo Deus
incipit esse novo modo in anima, per unicon-
sistentiam suæ, in ratione speciei intelligibilis, tan-
quam post beatitudinem adeptam, per rati-
onis charismata & dona gratiæ, seu novas revela-
tiones quam accipit Beatus extra verbum, in qua-
bus etiam communicatur Deus novo modo,
secundum manifestationem aliquorum ef-
fectuum, qui ad ipsum statum beatitudinis ordi-
natur: ut etiam docet D. Thomas h[ic] art. 6. in
respondit, ad 3. ubi ait: *Ad Beatos si facta missio simili-
bus, in ipso principio beatitudinis. Postmodum autem
ad eos sit missio invisiibilis, non secundum manifesta-
tionem gratiæ, sed secundum quod aliqua mysteria tu men-
titur de novo.*

ARTICULUS III.

*Viximus in missione invisiibili, personæ divinae
ratione gratiæ, sicut specialiter, etiam
secundum substantiam suam, præ-
sens in anima justi?*

§. I.

Quibusdam præmissis conclusio affirmativa statuit.

Supponimus ut certum, quod cum mirantur
personæ divinae, non solum dona crea gratiæ,
sed etiam ipsæ personæ divinae & incertæ
nobis dantur, ut expressè docent Magister for-
tentiarum in 1. distinctione 14. & D. Thomas
ibidem: Ratiocine id suaderet. Tum quia Scriptura
dicit Spiritum Sanctum esse in nobis ut in
templo suo; quod de dominis gratiæ non posse
verificari, utpote cum templum non consecratur
deus.

dons creatis, sed ipsis personis divinis; Tum etiam quia eadem Scriptura expressè distinguit inter hoc quod est dari dona creata gratiæ, & distinctam per donam increatam Spiritus Sancti, cum dicitur ad Romanos, 5. *Charitas Dei diffusa est gratiæ nostræ per Spiritum Sanctum, qui datum est nobis;* fructu autem distinguere Scriptura inter charitatem diffusam, & Spiritum Sanctum datus, nisi dari Spiritum Sanctum, non esset aliud quam dari dona gratiæ, seu charitate diffundi; Ergo in missione invisibili, non solum dona creata gratiæ, sed etiam ipsa persona divina & increata nobis datur. Unde Augustinus tertius de tempore: *Affuit Spiritus Sanctus in hac die fiducia, non solum per gratiam visitationis & operacionis, sed per ipsam præsentiam Majestatis;* atque in vase unigeniti balsami, sed ipsa substantia Sacri fluxit usq[ue]. Et Bernardus tertius, 3. de verbis Dominum, *Magna Dei misericordia, quia donum dat equa- lissimum;* nam donum eius Spiritus Sanctus est. Ergo animus Dei, habitat in te Deum. Eandem veritatem Secunda, Iherc Gentilis, agnoscit videatur, dum scriptus Epist. 7, 4. *Deus ad homines venit, in modo quod p[ro]p[ter]ea in homines venit, n[on] in Deo mens bona est.*

Certum est igitur, in missione invisibili non solum dari dona creata gratiæ, sed etiam ipsas operationes divinas, ac proinde illas fieri intime præsentes animæ justi. Sed difficultas est, & gratia controversia, an per longæ divinæ ratione gratiæ, sunt specialiter, etiam secundum substantiam suam, præsentes ipsi animæ.

Ratio dubitandi est, quia duo tantum apparetmodi, quibus per gratiam sanctificantem personæ divinae dici possunt præsentes animæ, ad quam mittuntur: quorum tamen neuter sufficit ad talen eorum præsentiam, quæ sit simul specialis & substantialis. Ille enim qui convenienti ipsis, quoniam caulant in homine justo donum gratiæ & sanctificantis, licet substantialis sit, non est unus specialis, sed communis omnibus Dei effectibus. Alter vero, quem dicunt cædem personæ, in quantum consequenter ad collationem talis doni, cum omnibus eius proprietatibus, cognoscitur & amantur ab anima, munere illo prædicta, specialis quidem existit, sed tamen secundum quod distinguit ab alio priori, est idem denominatio exquirenda, quæ ex vi sua non requirit substantialiem Dei præsentiam in tua animam justi: licet enim Deus, ratione suæ immensitatis, non existet intra hominem, sed tantum in celo in creatura tamen, à qua intelligetur & amaretur, esset ut cognitione in cognoscente, & amatum in amante. Nec urget quod gratia, & charitas uniant animam amantem cum divinis personis cognitione & amatione: quia cum illa unio sit tantum affectiva, quatenus ridelicer amans inclinatur & affectum habet ad personam amatam, non vero affectiva; ex ea colligunt alia præsencia divinarum personarum in homine justo, præter objectivam & affectivam, minime vero realis & substantialis. Ea propter V. que supra disp. 30. cap. 3. & h[ic] in explicatione art. 3. Alarcon disp. 9 c. 9. Ruiz disp. 109. sect. 3. ab eodem Alarcon relatus, negant in missione invisibili personas missas fieri secundum suam substantialiam præsentes in anima justi, prætentia aliquæ speciali, sed tantum commoni, quam Theologi vocant præsentiam immensitatis: adeo ut si per impossibile Deus non esset immensus, Filius & Spiritus Sanctus non forent per gratiam realiter præsentes ani-

mae illi, ad quam dicuntur mitti.

B Oppositum tamen docent omnes Thomistæ, Suarez, Cornelius à lapide, & alii quos referunt Salmanticenses: in mirum personas divinas, quæ dicuntur invisibiliter mitti ad hominem, speciali quoad suam substantiam modo, ita ejus animæ fieri præsentes, ratione gratiæ, ut si per impossibile non essent intra illam per essentialiam, præsentiam, & potentiam, existentes tamen in ea secundum suam substantiam. Quod explicant exemplo missionis visibilis Verbi in carne. Si enim per impossibile Divinum Verbum non esset ratione sua immensitatis realiter præsens humanitati Christi, ed ipso tamen quod illi hypostaticè uniretur, fieret illi insimile & substancialiter præsens. Pro hac sententia,

Dico: In missione invisibili divinarum personarum, Filius & Spiritus Sanctus, ratione gratiæ sanctificantis, sunt specialiter, etiam secundum substantiam suam, præsentes in anima justi.

Probatur primò: Personæ Filii & Spiritus Sancti debent in invisibili sui missione esse alio modo præsentes animæ justi, quam per immensitatem: Sed nisi specialiter, etiam secundum substantiam suam, sint intra illam, non erunt alio modo ipsi præsentes, quam per immensitatem: Ergo &c. Major est certa: alioquin enim, cum ubicumque producatur aliquis effectus, ibi Deus sit o ipso præsens per immensitatem, quotiescumque novi effectus producatur fieret in anima justi, toties persona Filii & Spiritus Sancti, indubitate concurrentes ad eam, dicerentur eo ipso invisibiliter mitti ad animam; quod tamen Vazquez non audet concedere. Minor vero probatur. Personas divinas esse alicubi præsentes solum per immensitatem, est esse præsentes solum quatenus ibi operantur aliquem effectum; præsencia enim immensitatis in operatione fundatur, ut ostendimus in Tractatu de attributis, a gendo de attributo immensitatis: Sed nisi specialiter, etiam secundum substantiam suam, sint præsentes animæ ad quam mittuntur invisibiliter, erunt solum intra ipsum, quatenus producunt aliquem effectum, nempe gratiam sanctificantem, ut de le patet: Ergo non erunt alio modo ipsi præsentes, quam per immensitatem.

E Probatur secundò: Personas divinas fieri præsentes animæ, ut cognitum in cognoscente, & amarum in amante, cognitione & amore procedentibus ex perfectissima amicitia, est esse ibi præsentes specialiter, etiam secundum substantiam suam: At in missione invisibili persona divina, ratione gratiæ sanctificantis, sunt præsentes animæ justi, sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, cognitione & amore procedentibus ex perfectissima amicitia: Ergo sunt illi præsentes specialiter, etiam secundum suam substantiam. Minor, quæ est D. Thomas h[ic] art. 3. est omnino certa: cum enim gratia & charitas faciant perfectissimam amicitiam inter Deum & hominem, subindeque sint principia cognitionis, & amoris procedentis ex illa amicitia, constat quod in missione invisibili, persona divina ratione gratiæ sanctificantis sunt præsentes animæ justi, ut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, cognitione & amore pro fluentibus ex perfectissima amicitia. Major vero probatur, & explicatur. Cum proprium sit amoris amicitiae perfectissimæ, exigere unionem inter amicos, non solum secundum affectum, sive per conformitatem affectivam, sed etiam

DISPUTATIO DECIMATERTIA

300

etiam quod fieripotest, per inseparabilem præsentiam, & conjunctionem substantiam; si cognitio & amor, quibus divinae personæ dicuntur esse præsentes in, anima ad quam mituntur, sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, procedant, sicut de facto procedunt, ex perfectissima amicitia, non possunt non esse ibi eo ipso præsentes præsentia speciali simul & substanciali.

34 Confirmatur & magis illustratur hæc ratio ex D. Thoma 1. 2. quæst. 28. art. 1. ad 2. ubi docet, quod amor amicitia triplicem includit unionem: unam quam supponit, & quæ est causa & fundamentum amoris, nempe unionem similitudinis: alteram quam formaliter facit, sive in qua formaliter constitutus amor enim (ut ait Augustinus) est junctura quedam, duo atque copulans, & veluti vitta coccinea, ligans amantes cum amato: tertiam ad quam tendit, & quæ desiderat; & hæc est unio realis quam amans querit habere cum re amata. Unde, ut refert Philosophus 2. Politic. Aristophanes dixit, quod amantes desiderarent ex ambobus fieri unum, sed quia id non possunt prestatre, uniuntur inter se eo modo quo possunt, per conversationem scilicet colloquia, & alia hujusmodi. Cum ergo amor Dei sit efficacissimus, & possit assequi quod intendit; ex vi gratia & charitatis quam cauferat in anima, ei unitur, non solum objectivè & secundum affectum, sed etiam realiter & substantialiter: ita ut si per impossibile non esset illi prælens, ratione sua immunitatis, adhuc esset in ea specialissimo & realissimo modo; sicut specialeti & realiter est in Beatis per gloriam, & in Humanitate Christi per unionem hypotheticam.

35 Probatur tertio: In patria ratione charitatis personæ divinae sunt præsentes animæ justi, præsenzia simili speciali & substanciali: Ergo & in via Consequentia est legitima: charitas enim viæ & charitas patriæ, sunt ejusdem speciei atque, quia utrobique tendunt in Deum, ut est summum bonum in se ipso. Antecedens vero est manifestum, cum enim in patria anima per charitatem perfectissime fruatur Deo; scritio autem perfectissima Dei non sit nisi de Deo possesso secundum ejus substantiam, evidens relinquitur, Deum in patria, ratione charitatis, fieri præsentem animæ justi, præsentia speciali simul & substanciali.

Confirmatur: Visio Beatifica exigit præcisè ratione sui præsentiam Dei, nedum objectivam, sed etiam entitativam & substancialem cum anima; Ergo & charitas, sive patræ, sive viæ. Antecedens est certum: visio enim Beatifica exigit ratione speciei impressæ, quæ est ejus principium formale, & cuius vicem Deus immediate per suam substantiam supplet, unionem substancialem Dei cum intellectu Beati. Consequentia vero probatur: Nam, ut ait D. Thomas ubi supra in reponit, ad 3. amor est magis unitivus, quam cognitio: Ergo si visio Beatifica, quia est cognitio perfectissima Dei, requirit ex se substancialem Dei præsentiam cum intellectu Beati, à fortiori perfectissimus amor amicitia, quo Deus hominem justum diligit, exiger realem & substancialem ejus præsentiam in anima justi.

37 Dices primo: Amor quo ex divina charitate diligitur proximus, non minus est perfecta amicitia, quam ille quo ex eadem charitate diligitur Deus; & tamen non requirit intimam, realem, & substancialem præsentiam proximi in volun-

A tate, sive anima, ipsum diligens: Ergo nec illam requirit amor amicitia, quo Deus ex charitate, & gratia diligitur.

Sed negatur: consequentia, & paritas: Ratio discernimini est, quia licet Deus & proximus eodem omnino habitu charitatis diligantur, Deum tamen amatur tanquam objectum primarium, & proximus tanquam secundarium, amatur item perfectissima non exigit necessario conjunctionem substancialem & intimam, nisi cum obiecto primario dilecto.

Dices secundo: Gracia sanctificans, & omnia ipsius dona, sunt speciales effectus Dei: Ergo persona divina non sunt aliter præsentes rano ne donorum illorum in anima justi, quam modo generali, quo Deus ut agens primum est præsens singulis rebus per suam immensitatem.

Sed nego etiam consequentiam, licet enim gratia sanctificans non cum suis donis, consideraret ratione effectus Dei, non dicat aliam præstatiam divinarum personarum in anima, quamnam quæ Deo convenienter, ratione immunitatis & omnibus effectibus Dei communis est: quia item considerari potest insuper secundum quod tribuit animæ cui inhaeret, quod cognoscet & diligit Deum, cognitione & amore ex parte & perfectissima amicitia proventibus, sit inde, ut præter præsentiam Dei substancialem, in ratione primæ & universali causæ, exigat insuper aliam quæ est in ratione objecti, intime quod non constitutæ præstatis potentia.

Alia argumenta, solum probant, cognitionem & amorem, quæ non pertingunt ad rationem amicitiae perfectissimæ, non exigit speciale præsentiam rei cognitæ & amatae in cognoscente & amante: cum quo stat, quod cognitio & amor, quæ sufficiunt ad amicitiam perfectissimam, qualis est cognitio & amor Dei, quæ elicuntur ab anima existente in gratia, necessariò præstatiam illam exigant.

D

S. II.

Corellaria præcedentia doctrina.

Ex dictis colligitur primum, Præter tres modos generales, quibus Deus exstic rebus per essentiam, præstatiam, & potentiam, dari possunt species, quibus sit speciali modo præstans certaræ intellectuali, scilicet per gratiam, per gloriam, & per unionem hypotheticam. Tres prius ad attributum immunitatis pertinent; aliòd species ad invisibilis divinarum personarum missiones spectant, rite ad missionem visiblem Verbi Divini, quæ in Incarnatione facta est. Per gratiam Deus est prælens animæ, ut amicus & Ipsilon, & sicut cognitum in cognoscente & amatum in amante, cognitione & amore ex parte amicitia profueribus, ut ante explicatum est. Per gloriam mentibus Beatorum intime illaborum, illi que per modum speciei & formæ intelligibilis, mirabilis & ineffabilis modo unitur, ut in Trium statu de visione Beatifica ostendimus. Per omnem vero hypotheticam Verbum Divinum recipiat humanitatem eiusq; per modum substantiae & personalitatis conjungitur. Unde haec uno seu præstria est omnium nobilissima & perfectissima. In justitiam & Beatis Deus præstans est per dona creata & accidentalia gratia & gloriæ: in Christo per gratiam increasam & substantiam. In aliis sic est, ut ipsi non sint Deus per essentiam, sed tantum per participacionem in

In Christo sic existit, ut ille sit verus Deus, ac naturalis Dei filius. Denique carnis per partes, Christo vero tota se infudit nedium gratiae, sed eum Divinitatis plenitudo; unde Psalmista dicit ergo: Deus in xii illum praeceteris confortans. Et Augustinus Epist. 67 hoc inter Christum & alios Santos, quod inter caput & cetera membra discrimen observat. Sicut enim licet anima insit realiter & substantialiter singulis corporis partibus, in capite tamen, in quo videntur sensus, modo specialissimo residet: ita quoniam in hominibus justis & sanctis Deus sit per gratiam & charitatem substantialiter praesens in Christo tamen, tanquam in capite, in quo sunt omnia charitatae gratiarum, specialissimo modo inhabitat, secundum illud Apostoli ad Coloss. 2, In ipso habitat omnis plenitudo Divinitatis corporis. Unde Christi humanitas specialiter in templo Divinitatis appellatur, iuxta illud Christ. Joan. 2, Solvite templum hoc, & pax triduum excedabo illud: quod Christus dicebat de templo corporis sui, ut ibidem subdit Evangelista.

Colligitur secundum Modum quo Deus adest Secundo Pontifici, aut Concilii generalibus, res fideli definitibus, non esse ita nobilem & perfectam, ac illum quo praesens est anima justi. Primus enim est generalis, quo Deus adest ut Regis & Dominus: secundus specialis, quo praesens est tanquam Amicus & Sponsus. Per primum dat sua, per secundum dat seipsum. Primum praebet tantum lumen & sapientiam; altero insinuat charitatem & gratiam. Illo denique Deus solum movere, instruit & dirigit intellectum in veritatis cognitione abberret, isto vero animam mandat, ornat, sanctificat & consecrat, ut tunc non solum tanquam in templo suo, sed etiam in celo residat & inhabitet; sicut egrediebatur Augustinus in Psal. 122, explicans verba illi Psalmistae: Ad te levavi oculos meos, quibus habitas in celis. Quid, inquit, est celum Dei? Omnis anima: nam & Apostoli, quoniam in terra factum, celum erant, quia in illis Dominus sedens, per mundum ambulabat.

Colligitur tertio, Animam per peccatum mortale, non solum creatuam gratiae dona, sed ipsas etiam personas divinas & increatas amittere. Nam (atque ostendimus) per missionem invisibilium non solum dona creatuam gratiae, sed ipsas etiam personas divinas & increatas dantur animae, cum illa speciali modo inhabitent, illisque tanquam boni sibi proprio ac peculiari, per actus

A cognitionis & amoris persuatur. Ergo dum homo peccat mortaliter, non solum perdit dona creatae gratiae & charitatis, sed ipsas etiam personas divinas & increatas. Licet enim post peccatum illa sint adhuc presentes animae presentia generali, qua ratione immensitatis Deo convenit; in illa tamen non resident amplius speciali illa, & mirabilis, ac ineffabili presentia, quam ratione gratiae & charitatis habebant; nec anima tuus habet jus illis persuendi, tanquam bono sibi proprio & peculiari. Unde amissio gratiae est maxima omnium iacturarum quae fieri possunt. In aliis enim solum dona Dei perduntur: in ista ipse met donator amittitur, & tres SS. Trinitatis personae ab anima, in qua ut in templo specialiter habitabant, recesserunt. Hinc egregie D. Bernardus in parvis sermonibus ait: Est Trinitas creatrix, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, ex qua cecidit trinitas, memoria, ratio & voluntas. Et est trinitas per quam cecidit, ridecet, suggestio, dilectionis, & consensus est trinitas in quam cecidit, sollicitus impotencia, vacuitas, & immunditia. Denique trinitas per quam resurgit, mirum fides, spes, & charitas.

Addo, quod sicut per gratiam & charitatem fit in nobis mirabilis quedam circumfusio seu mutua Dei in homine, & hominis in Deo existentia, ut antea declaratum est: ita pariter per peccatum fit mutua quedam separatio & elongatio hominis a Deo, & Dei ab homine: cum hoc tamen discrimine, quod circumfusio gratiae & charitatis incipiat a Deo, qui prius hominem diligit, quam ab homine diligatur, ut dicitur 1. Joan. 4, separatio vero mutua que fit per peccatum, incipit ab homine, qui prius detestat Deum, quam ab illo deseratur, ut ex Augustino docet Tridentinum sententiam 6. cap. II.

Cetera quae docet D. Thomas in hac questione, facilita sunt, & ex sola texu lectio percipi possunt. Unde hanc disputationem, & totum hunc Tractatum, his egregiis Augustini verbis, ex libro 1. de Trinitate desumptis, placet concludere. Vbi queritur unitas Trinitatis, Pater, & Filius, & Spiritus Sancti, nec periculofius aliquibi erratur, nec laboriosius aliquid queritur, nec fructus eius aliquid innatur. Non pigebit me scibi hasce querere: nec pigebit scibi erro, dicere. Quis quis ergo hoc audit, vel legit, ubi pariter certus est, pergit tecum; ubi pariter habet atque rat mecum; ubi errorem suum cognoscit, redeat ad me; ubi meum, revocet me. Ita ingrediamur simul charitatem viam, tendentes ad eum, de quo scriptum est: querite faciem eius semper.

Diss. 12.
art. unicus
in fine.

